

СУМІСНЕ ВИКЛАДАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Губіна А.М., Мартинюк А.П.

Луцький національний технічний університет

У статті проаналізовано дефініції поняття «сумісне викладання». Авторами розглянуто різні форми інноваційної технології team teaching. Обговорено особливості використання технології сумісного викладання у вищих навчальних закладах. Окреслено переваги та недоліки сумісного викладання для викладачів та студентів. З'ясовано передумови успішного викладання курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» з викладачем-носієм іноземної мови.

Ключові слова: інноваційна технологія, сумісне викладання, студенти, форми сумісного викладання, викладач-носіє мови.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти вимагає від викладачів використання нових та інноваційних методів, технологій чи стратегій для більшого зацікавлення та захоплення молоді до вивчення того чи іншого навчального матеріалу. Технологія сумісного викладання є одним з механізмів таких інновацій. У англійській науковій літературі сумісне викладання відоме як team teaching, co-teaching, collaborative teaching, або ж cooperative teaching [7]. В свою чергу українською мовою team teaching та інші вищезгадані синонімічні йому терміни перекладають як спільне викладання, сумісне викладання, командне викладання, бригадне, групове або колективне викладання [2]. Кожен із запропонованих еквівалентів має право на існування і може тлумачитись по-своєму. Аби уникнути плутанини використовуватимемо у нашій роботі автентичний термін team teaching, маючи на увазі українською мовою «сумісне викладання», та трактуватимемо його як взаємодію двох або групи викладачів, викладацька діяльність яких спрямована на підвищення ефективності навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До питання сумісного викладання (team teaching) прикута увага багатьох закордонних науковців: J. Davis, K. Dugan, M. Helms, V. Letterman, M. Nead, W. Murawski та інших. Чимало доробків вітчизняних дослідників присвячено висвітленню організації групової навчальної діяльності на рівні «студент-студент» або ж «викладач-студент» (В. Дяченко, О. Карпова Н. Пожар, О. Пометун, С. Ратовська, А. Циркаль). В окремих публікаціях розглядається педагогічна співпраця викладачів у білінгвальному навчанні (Н. Галькова, Н. Коряковцева, Є. Мусницька, М. Нечаєв) та міжпредметна інтеграція (О. Архипова). Науковці розглядали особливості впровадження технології сумісного викладання у навчальний процес учнів із порушеннями слуху (О. Федоренко); виявляли педагогічний потенціал team teaching technology у педагогічній практиці магістрантів-філологів (С. Бобир); вивчали team teaching як європейський досвід в контексті підготовки майбутніх учителів іноземних мов у сучасному інформаційному глобальному суспільстві (В. Баркасі, Т. Філіп'єва) та інше. Разом з тим недостатньо висвітлювались питання сумісного викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним

спрямуванням» для студентів немовних вишів за участі двох чи більше викладачів іноземної мови, де один з них може бути носієм мови.

Формулювання цілей статті: проаналізувати застосування інноваційної технології team teaching для навчання студентів немовних вишів іноземної мови за професійним спрямуванням із залученням до викладацької діяльності викладача-носія мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. До питання спільного викладання зверталися науковці ще у 50-х роках 20 століття. Ідея team teaching з'явилася у США у 1954 році і була цілковитою інновацією серед навчальних технологій. Тоді під спільним викладанням розуміли найпростішу форму співпраці, коли вчителі однієї дисципліни спільно викладали у одному і тому ж класі. З часом така технологія навчання стала популярною не лише у школах для навчання молодших школярів, а й у вищих навчальних закладах.

Часто зустрічаємо у наукових працях поряд із team teaching терміни «методика», «технологія» чи «стратегія» навчання. Науковець С. Бобир наполягає на визнанні team teaching технологією навчання на підставі визначення цього феномену у новому фундаментальному підручнику «Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика», де він трактується як сукупність найбільш раціональних способів наукової організації праці, яка має забезпечувати досягнення мети навчання за мінімальний час і з найменшими затратами сил і засобів; спеціально відібрані й розміщені у певному порядку прийоми навчання, які використовує вчитель у своїй роботі [1].

Варто зауважити, що одне з найперших визначень team teaching знаходимо у вчених М. Френд та М. Рейзінг (Friend and Reising) у їхньому науковому доробку [4]. Дослідники вивчали історію сумісного викладання у класі починаючи з 60-х років 20 століття та констатували, що воно набувало великої популярності серед освітян, оскільки використовуючи таку технологію, учні отримували більш індивідуалізовані та різноманітні знання, а вчителі мали змогу доповнювати один одного, забезпечуючи взаємну систему професійної підтримки.

У подальшому й інші науковці давали свої дефініції та, на разі, узагальнено team teaching можна трактувати як: навчання одного предме-

та рівними викладачами-партнерами, навчання одного предмета викладачами-партнерами з різним рівнем кваліфікації з метою її удосконалення та навчання партнерами-фахівцями у різних сферах [2].

У наукових зарубіжних розвідках презентовано різну кількість стилів сумісного викладання. Одні джерела вказують на такі як інтерактивне сумісне викладання (interactive team teaching), формат учасника-споглядача (participant-observer team teaching:), ротаційна модель (rotational teaching) та командна координація (team coordination) [3].

Інтерактивне викладання передбачає повне занурення двох викладачів у процес викладання на одній і тій же парі одночасно. Відбувається жвавий діалог між викладачами та їхніми учнями впродовж заняття. Ротаційний формат team teaching розглядає по чергове викладання. Тут можна говорити про розмаїття варіацій такого формату в залежності від предмету обговорення та кількості залучених викладачів. Матеріал курсу ділиться та викладається різними викладачами по чергово у відповідності з їхньою спеціалізацією чи вміннями. Сумісне навчання у форматі учасник-споглядач відбувається за участі усіх викладачів-учасників, присутніх на усіх заняттях, де один з них викладає, а інші перебувають у ролі споглядача, учня, члена структури чи групи, джерела інформації. Командна координація – це сумісне обговорення ідей, планування курсу та занять для усіх студентів/учнів у подальшому при викладанні одним викладачем лише у такій одній групі учасників навчального процесу, де він повністю відповідає за процес навчання.

Інші дають уже шість різних підходів до сумісного викладання [5]: 1) «teaming» формат, де двоє викладачів пояснюють навчальний матеріал разом; 2) «one teach, one assist» формат, де один з викладачів пояснює, а інший в цей час допомагає учням виконати завдання; 3) «one teach, one observe» метод, де один викладач пояснює, а інший споглядає та збирає необхідну інформацію чи дані; 4) «parallel teaching» формат використовують для одночасного викладу двома викладачами матеріалу учням за умови поділу класу на дві групи. 5) «alternative teaching» формат застосовують, коли один викладач працює з більшою групою, в той час як інший з окремими учнями чи меншою групою; 6) «station teaching» формат передбачає поділ учнів на групи та поділ навчального матеріалу між викладачами, який необхідно донести до кожної з груп учнів по чергово.

Вищезгадані стилі сумісного викладання використовують у більшості випадків у процесі роботи з учнями середніх шкіл. Щодо викладання у вишах, то team teaching незначно, але відрізняється.

Досягнути сумісного викладання в університеті можливо кількома способами. Двоє чи більше викладачів можуть викладати один і той самий курс або ж викладачі кафедри можуть планувати окремі спільні заняття курсу. Науковці також пропонують міждисциплінарний метод викладання, за якого викладачі різних дисциплін долучаються до викладу матеріалу [3]. Як приклад можна взяти «Вступ до спеціальності»,

де кілька викладачів з кафедри чи факультету мають змогу коротко надати інформацію студентам саме про свій сегмент у підготовці майбутніх спеціалістів. Це можливо завдяки плануванню як окремих занять, так і по чергового залучення викладачів до викладу матеріалу на одній парі. У результаті кожен з викладачів буде готовий до читання усіх лекцій з такого курсу. Інші способи передбачають підготовку одного спільного заняття у тиждень після одного-двох роздільних занять, де викладачі читають різні розділи дисципліни. Також можливі спільні заняття з аспірантами, викладачами шкіл, коледжів.

Сумісне викладання навіть іноді називають «професійним шлюбом» (Ploessl, Rock, Schoenfeld, Blanks, 2010). Відповідно, як і у кожній сім'ї, впродовж усього періоду застосування team teaching теж окреслилися певні недоліки та переваги цієї технології.

До явних переваг team teaching відносять перебування членів команди у сприятливому середовищі, що дозволяє продукувати нові ідеї, нові підходи до викладання матеріалу; подолання академічної ізоляції та сприяння тіснішій співпраці та спілкуванню колег; інтелектуальне зростання учасників команди завдяки міждисциплінарним зв'язкам чи покращення знань щодо методики викладання предмета з огляду на обмін думками та досвіду між колегами. Технологією передбачається вихід із зони комфорту та створюється можливість реалізації творчих завдань. Викладачі-предметними стають більш поінформованими і заохочуються до подальших наукових розвідок. Вони отримують задоволення від відходження від персонального, щорічно повторюваного тим самим способом викладу матеріалу та побудови нових колегіальних відносин. З'являється можливість для активнішого залучення аспірантів до викладання. Співпрацюючи, викладачі можуть обговорити питання, що стосуються студентів, а саме їхню поведінку, мотивацію до навчання і, в кінцевому підсумку, приймати правильні та виважені рішення подолання проблем, якщо вони виникають.

Для студентів така технологія викладання теж має свої переваги. Вони мають можливість сприймати більш ніж одну думку, вчать діяти злагоджено з іншими, беручи за приклад поведінку викладачів у команді. Зважаючи на різні підходи у викладанні різними викладачами, студенти можуть краще зрозуміти запропонований матеріал для вивчення (підвищується їхній рівень розуміння та запам'ятовування). Науковці вказують на розвиток навичок спілкування у студентів, які працювали з більш ніж одним викладачем на занятті [6].

Основним недоліком зазначеної технології вважається елемент часу. Тобто йдеться про час витрачений викладачами-партнерами для планування, організації, узгодження, вироблення спільних рішень щодо викладання курсу. У процесі викладання фахівцями у різних сферах часто одна дисципліна домінує над іншою; втрачається індивідуальна автономія; з'являються територіальні і статусні конфлікти. Виникають проблеми з фінансуванням курсів.

Студенти також іноді незадоволені інноваціями у викладанні дисципліни та схильються до

чіткого викладу матеріалу одним викладачем. Найвність більш ніж однієї точки зору може дезорієнтувати студента. За умов team teaching існує диспаритет в оцінюванні. Для проведення заняття з використанням технології team teaching часто об'єднують менші групи студентів у одну велику, що стоїть на заваді приділенню більшої уваги особисто кожному студенту. Трапляються також ситуації, коли викладачі не підлаштовуються під кожного студента та їхні стилі викладання не є гнучкими.

Викладання предмета «Іноземна мова за професійним спрямуванням» передбачає усі попередньо викладені недоліки та переваги застосування team teaching технології. Для успішного сумісного викладання іноземної мови, обом викладачам, насамперед, слід підтримувати партнерські стосунки, оскільки від цього залежить робоча атмосфера в аудиторії на занятті. Важливо довіряти професійним навичкам партнера, створювати таке навчальне середовище для студентів та для себе, яке б вимагало активної участі усіх та де б оцінювався вклад кожного учасника. А більше того, якщо викладач-партнер – носій мови як от волонтер Корпусу миру США, котрий працює на посаді викладача та бере участь у спільному викладанні курсу. Слід зауважити, що викладання у американських навчальних закладах відрізняється від викладання у наших вишах, і робота у команді вимагатиме особливої підготовки. Однак, завжди більше ніж один погляд на розв'язання проблеми є кращим підходом, ніж наполягання лише на єдиному. Є два можливих варіанти участі волонтера у навчанні «Іноземної мови за професійним спрямуванням» в залежності від його фаху. Великою перевагою є те, якщо волонтер-носій мови – лінгвіст, тоді дійсно полегшується робота з підбору методичних прийомів або ж навчальних технологій щодо досягнення певних цілей на занятті. Такий викладач-волонтер насправді володіє різноманітними стилями викладання або ж має свій неповторний стиль. Однак жоден з викладачів у команді не повинен вважатися більш чи менш важливим. Навіть за умови, якщо носій мови не філолог, то ретельна підготовка до заняття з іноземної мови сприятиме його успішному проведенню. Необхідно разом планувати заняття, чітко визначитися з ролю на парі. Кропітка сумісна підготовка та організаційна робота з часом

виллється у взаєморозуміння з «першого погляду» й викладачі-партнери щоразу ставатимуть все більш вправними у розробці плану заняття та не витратять на це надмірно часу. По завершенню кожної пари слід її проаналізувати з викладачем-партнером та обговорити можливі помилки сумісного викладання аби уникнути їх у майбутньому, оскільки невдачі у team teaching залежать від обох партнерів. Попередньо слід обумовити усі можливі моменти щодо дисциплінарної програми та чітко дотримуватись її. Необхідне розуміння кінцевого результату, тобто що студенти повинні дізнатися на кінець пари, обома викладачами. Тоді легше обрати з поміж шести підходів до team teaching такий, що якнайкраще відповідатиме досягненню навчальної мети. Викладачам варто обговорити свої сильніші та слабші сторони у викладанні аби збалансувати їх на занятті. Кожному слід оцінити свій вклад у проведенні пари і остерігатись випадків, коли один з викладачів слугуватиме лише помічником іншому. Обидва викладачі зобов'язані виконувати вимоги програми та не виходити за рамки визначеного часу на опанування студентами матеріалу. Потрібно спілкуватись не лише під час заняття, але й до чи після заняття, обговорюючи різні життєві теми, щоб пізнавати людини краще та уникати непорозуміння у майбутньому. Аби викладачі-партнери були ефективними в моделі спільного навчання, вони повинні бути «відкритими, впевненими та прагнути до нових ідей» [8, с. 259].

Висновки. Зважаючи на викладене вище, можемо констатувати, що питання, які стосуються team teaching, є доволі складними. Успішне сумісне викладання вимагає активних дій від викладачів щодо планування курсу, наявності достатнього часу та відповідних ресурсів. Проте, завдяки team teaching, можна поглибити досвід викладання та вивчення дисципліни студентами та викладачами, реалізувати цілі університетської освіти, допомагаючи учасникам команд інтегрувати різні погляди на виклад матеріалу. Залучення викладача-носія мови до сумісного викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» буде успішним з огляду на виконання усіх передумов щодо підготовки навчального процесу. Технологія має право на існування та використання творчими викладачами, які потребують постійного розвитку та пошуку.

Список літератури:

1. Бобир С. Л Педагогічний потенціал технології team teaching для професійного розвитку майбутнього вчителя іноземних мов / С. Л. Бобир // Психолого-педагогічні науки. – 2014. – № 2. – С. 158-162.
2. Словари и энциклопедии на Академике [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://translate.academic.ru/team%20teaching/en/> – Название с экрана.
3. Dugan K. Students appraisals of collaborative teaching / Kimberly Dugan, Margaret Letterman // College teaching. – 2008. – Vol. 56 – # 1. – P. 11-15.
4. Friend M. Co-teaching: An overview of the past, a glimpse at the present, and considerations for the future / M. Friend, M. Reising // Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth. – 1993. – Vol. 37(4). – P. 6-10.
5. Friend M. Co-teaching: An illustration of the complexity of collaboration in special education / M. Friend et al. // Journal of Educational & Psychological Consultation. – 2010. – 20(1) – P. 9-27.
6. Letterman M. Team teaching a cross-disciplinary honors course: preparation and development [Electronic resource] / M. Letterman, K. Dugan. – Mode of access: https://ctl.yale.edu/sites/default/files/basic-page-supplementary-materials-files/team_teaching.pdf – Title from the screen.
7. O'Neil_Omelan K. Co-teaching: using the co-act to identify quality co-teach practices and predict academic outcomes for students with disabilities [Electronic resource] / Kirsten O'Neil_Omelan. – Mode of access:

<https://oaktrust.library.tamu.edu/bitstream/handle/1969.1/ETD-TAMU-2010-12-8751/O%27NEIL-OMELAN-DISSERTATION.pdf?sequence=2&isAllowed=y> – Title from the screen.

8. Walther-Thomas C. Planning for effective co-teaching: The key to successful inclusion / C. Walther-Thomas, M. Bryant, S. Land // Remedial and Special Education. – 1996. – Vol. 17(4) – P. 255-264.

Губина А.М., Мартынюк А.П.

Луцкий национальный технический университет

СОВМЕСТНОЕ ПРЕПОДАВАНИЕ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Аннотация

В статье проанализированы дефиниции понятия «совместное преподавание». Авторами рассмотрены различные формы инновационной технологии team teaching. Обсуждены особенности использования технологии совместного обучения в высшем учебном заведении. Определены преимущества и недостатки совместного преподавания для преподавателей и студентов. Изложены предпосылки успешного преподавания курса «Иностранный язык для специальных целей» с преподавателем-носителем иностранного языка.

Ключевые слова: инновационная технология, совместное преподавание, студенты, формы совместного обучения, преподаватель-носитель языка.

Hubina A.M., Martyniuk A.P.

Lutsk National Technical University

TEAM TEACHING AS AN INNOVATIVE TECHNOLOGY OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO UNIVERSITY STUDENTS

Summary

The article analyzes the definitions of the concept «team teaching». Various forms of team teaching innovative technology are considered by the authors. The peculiarities of using the team teaching technology in higher educational institutions are discussed. The advantages and disadvantages of team teaching for teachers and students are determined. The prerequisites of the successful teaching of the course «Foreign Language for Specific Purposes» with a native English speaking teacher are stated.

Keywords: innovative technology, team teaching, university students, forms of team teaching, native English speaking teacher.